

Museu de les Mines de Cercs

Rosa Serra Rotés

(Directora)

Cercs

Cercs és un municipi de la comarca del Berguedà format per un conjunt de petits pobles, Cercs, Sant Jordi, la Rodonella i Sant Corneli, situats a la dreta del riu Llobregat, enmig de muntanyes com la Figuerassa i els Rasos de Peguera, i que tots junts apleguen prop de 1.500 habitants.

És a Cercs on comença el Prepirineu i aquest fet explica la riquesa dels boscos, l'abundància de fonts i torrents; el riu Llobregat ha retallat aquesta part del municipi formant una estreta vall que des de l'any 1974, en què es va construir l'embassament de la Baells, resta negada per l'aigua. L'embassament de la Baells va canviar la geografia i el paisatge del municipi; amb una capacitat de 115 milions de m³ d'aigua, les seves aigües van negar els petits pobles de Sant Salvador, Miralles i la Baells i es va haver de construir un poble nou, el de Sant Jordi.

Cercs compta amb un destacat patrimoni medieval escampat per un ampli terme municipal del qual destaquen l'església preromànica de Sant Quirze de Pedret i el pont gòtic del mateix nom, el castell i l'església romànica de Blancafort, els masos medievals de Vilosiu, el pont romànic d'Alfar, l'església romànica de Sant Jordi i el conjunt de l'antic monestir de Sant Salvador de la Vedella.

La seva història recent ve marcada per l'activitat minera que està documentada des del 1851 i que va fer créixer els petits nuclis d'origen medieval, tant demogràficament com econòmicament. La mineria és una activitat subterrània que ha deixat empremtes de tot tipus i que és visible en el conjunt de les colònies mineres, en la gent i en la central tèrmica que encara crema el

carbó del Berguedà. Els recursos naturals, el bosc, l'aigua i el carbó, expliquen la història del municipi, el seu present i les bases sòlides per al seu futur.

Del projecte a la realitat

L'any 1989, quan l'empresa Carbones de Berga, SA, la més important del sector a Catalunya, tant per la seva història centenària com pel nombre de treballadors, anuncià el tancament de l'explotació minera, l'Ajuntament de la Vila de Cercs es plantejà com a objectiu conservar el patrimoni tècnic, documental i històric relacionat amb la mineria del carbó. El Museu de les Mines de Cercs, va néixer, doncs, com un projecte cultural ambiciós perquè pretenia i pretén conservar també el conjunt arquitectònic i urbanístic de la colònia minera i, encara més, el paisatge miner i humà de la seva zona d'influència. Es vol que sigui un centre d'interpretació de la mineria del carbó a la comarca i també un centre de referència del turisme cultural.

El museu fou inaugurat oficialment el juny de l'any 1999; gestionat pel Patronat Municipal Museu de les Mines de Cercs, forma part del Sistema de Museus de Ciència i Tècnica de Catalunya i de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona. Els seus fons procedeixen de les donacions efectuades per les empreses Carbones de Berga, SA, i Carbones Pedraforca, SA, i de la donació efectuada per moltes persones vinculades a la mineria del carbó del municipi de Cercs i de la comarca del Berguedà.

Es tracta d'un museu molt jove, que té un ambiciós programa d'ampliació per poder fer realitat l'objectiu de ser un centre d'interpretació de la mineria i dels miners.

L'espai dedicat a museu, que comprèn les sales d'exposició permanent, la galeria Sant Romà i la plaça del mateix nom, es completa amb diferents actuacions a la colònia minera en l'àmbit d'infraestructures (arranjament de carrers i places), la restauració del cine teatre com a espai d'usos múltiples i de l'església de la colònia, i la intervenció monogràfica al conjunt paleontològic i miner de Fumanya (Fígols), una explotació a cel obert de carbó que té un important jaciment paleontològic del Cretaci superior, amb més de 2.500 petjades de tiranosaus. L'objectiu és impulsar una potent ruta temàtica sobre el patrimoni miner, geològic, paleontològic i natural que uneixi els pobles miners de Cercs, Fígols, Vallcebre, Saldes i Guardiola de Berguedà que formen el Consorci Ruta Minera.

El Museu

El Museu de les Mines de Cercs es troba situat a la colònia minera de Sant Corneli, a 1.000 m d'altitud, en un dels pobles miners més ben conservats de Catalunya i de l'Estat espanyol. L'exposició permanent s'ha situat en dos espais singulars: a la mina Sant Romà i en un edifici construït al peu d'aquesta mina i de la plaça que, al llarg d'anys, s'ha anat formant amb la runa procedent de la mina.

La mina Sant Romà es va començar a explotar el 1861 i es va mantenir activa fins al 1961; l'exposició permanent es distribueix al llarg de 450 m d'aquesta galeria i s'hi accedeix amb un petit tren miner restaurat. A l'interior de la galeria el visitant es troba amb la maquinària original i unes escenografies que fan comprensible el canvi tecnològic i en les condicions de treball que es va produir al llarg de 150 anys d'explotació. A la mina es proposa un itinerari cronològic, un viatge en el temps que comença al fons de la galeria on s'inicia una història: des de l'any 1861, l'època del treball manual i de l'inici de l'explotació, fins als nostres dies, amb la mecanització definitiva de la mina.

Les sales d'exposició permanent són a l'edifici que, des de la seva construcció, a

Imatges del Museu de les Mines Cercs:

galeries de la mina, sala d'exposicions, entrada a la mina i tren per a la visita.

principis del segle XX, va acollir importants serveis per als habitants de la colònia minera. Fins a l'any 1930 va ser seu de la comunitat de monges que s'encarregava de l'ensenyament, la guarderia i els menjadors comunitaris dels miners. A partir d'aquesta data fou transformat en Hogar del Minero, un edifici que acollia, a la planta baixa les aules de l'escola de nens i nenes i l'escorxador; al primer pis, la biblioteca i el cafè, i al segon pis, la barberia, un petit cinema i habitatges.

Les actuals sales d'exposició permanents se situen a la planta baixa d'aquest edifici, a l'espera que en un futur es pugui ampliar a les plantes superiors. Consta de dues sales, una de dedicada al tema del carbó, amb objectes tècnics –característiques del carbó, tallers i magatzems, transports, usos i aplicacions– i una de tipus més social, dedicada a la vida quotidiana dels miners i les seves famílies, amb l'escola, el dispensari, l'empresa i l'empresari, el temps de la revolta i l'habitatge miner.

Una part de l'exposició es troba a la plaça Sant Romà, a l'exterior, que és el lloc on sempre hi havia les locomotores, la maquinària de la mina, el material mòbil de l'empresa minera. En aquesta plaça també hi ha l'edifici polivalent que acull el taller magatzem i quan cal, sala d'exposicions temporals.

Col·leccions i contingut

Planta Baixa

SALA D'AUDIOVISUALS

SALA 1: el carbó

El carbó i tipus d'explotacions

Magatzems i tallers

Transports i rentadors

Usos i aplicacions

SALA 2: la vida quotidiana a peu de mina

La colònia minera

El treball de les dones

L'escola i el dispensari

L'empresari i l'empresa

Temps de revolta

L'habitatge miner

MINA SANT ROMÀ: un viatge en el temps i a l'interior de la mina

Obrint galeria l'any 1861

L'explotació a finals del segle XIX

Les galeries de pedra i ciment: 1920

La mina l'any 1930

Un formiguer de galeries

1975: l'explotació mecanitzada

Una explosió de dinamita

PLAÇA SANT ROMÀ: els sistemes de transport

Locomotores i vagons

Maquines i motors

Serveis i activitats

Visita guiada: L'entrada inclou el servei de monitoratge adaptat a tots els nivells a l'interior de la mina Sant Romà; per a grups cal fer reserva prèvia i aleshores la visita és guiada també a les sales d'exposició permanent.

Tallers per a grups: El MMCercs ofereix tallers per a grups prèvia reserva

Visites guiades complementàries: El MMCercs ofereix visites guiades a les instal·lacions industrials (Central Tèrmica de Cercs i a l'embassament de la Baells), a les mines a cel obert i conjunt paleontològic de Fumanya, i al patrimoni romànic (Sant Quirze de Pedret,

Sant Llorenç prop Bagà, etc.).

Botiga: venda de productes relacionats amb la mineria del carbó

Bar: Obert fins a l'hora de dinar (servei de bar, entrepans i plats combinats)

Àrea de pícnic: El museu ofereix als visitants una àrea de pícnic (taules, bancs i jocs infantils)

Adreça

Museu de les Mines de Cercs Plaça Sant Romà, s/n Colònia Sant Corneli 08698-CERCs (BERGUEDÀ)

Tel. 938 249 025 i 938 248 187

Fax: 938 240 303

A/e: turcercs@diba.es i m.cercs@diba.es

<http://www.diba.es/museuslocals>, www.cercs.net i www.rutaminera.diba.es

Com arribar-hi: Carretera C.-16 (Antiga C.-1411/Eix del Llobregat), km. 107, DIRECCIÓ Sant Corneli, Fígols, Fumanya (Carretera BV-4520).

Horari: Hivern (d'octubre a Pasqua)

Feiners: d'11 a 14 h

Caps de setmana i festius: d'11 a 16 h

Dilluns no festius, tancat

Estiu (de Pasqua al 30 de setembre)

Feiners: de 10 a 14h i de 16 a 19 h

Caps de setmana i festius: de 10 a 19 h

Dilluns no festius, tancat, excepte els dilluns dels mesos de juliol, agost i fins el 15 de setembre

Tancat per vacances del 22 de desembre al 22 de gener.